

ב. התפטרות הימאים בצי המסחרי *

על הצורך לדון בשאלה זו ביתר דחיפות, כפי שהצענו בשבוע שעבר.

אך אם השאלה כבר הועלתה על הפרק, עלינו לנתח את מצב הסכסוך ולהבין עד כמה הוא נוגע לנו, לכנסת, למדינה.

הסכסוך הוא לכאורה סכסוך פנימי בין הסתדרות העובדים הכללית ובין הימאים, או בין מזכירות האיגוד המקצועי שהם בחרו בו. לכאורה זה באמת סכסוך פנימי, ואין בו כל ענין לכנסת ולמדינה כולה. שמענו שלימאים היו תביעות כבר מזמן די ממושך, כשנתיים, תביעות מנותני העבודה שלהם; לא היו שבעי רצון מתנאי העבודה — דבר שכיח; שמענו שכתוצאה מאי־שביעת הרצון, ומתוך אי־שביעת רצון ממזכירות האיגוד שניהלה את הענינים בשמם, בחרו במזכירות אחרת. גם זה ענין פנימי,

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לחדש את הישיבה. אנו עוברים לדיון על הסכסוך עם הימאים. אני חושב שכל אחד מהנואמים יודע את זמנו. מתוך הנחה זו אנו פותחים את הדיון. רשות־הדיבור לחבר־הכנסת אריאב.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):

אדוני היושב־ראש, כנסת־נכבדה. אני חושב, שהערב יסכים אתי ועם סיעתנו הבית כולו, שהיתה הצדקה גמורה להעמיד את שאלת הימאים על סדר יומה של הכנסת. אנו רואים שהענין הסתבך מהרגע הראשון, ומסתבך מיום ליום ועדיין לא מצא את פתרונו. יש רק להצטער, שהדבר לא התעורר מתוך יזמת הממשלה עצמה; כן יש להצטער על כך, שמצאו לנחוץ עוד בשבוע שעבר להתווכח אתנו

(* ראה „דברי הכנסת“ חוברות י—י"א.

אך יחד עם זה שהיתה פניוּת ושגיאה מצד הימאים, אשמה הממשלה בכך, שלא התערבה בענין כממשלה גויֵטֵרֵית לרית אובייקטיבית להפסיק את השביתה, לתוך בדרך זו או אחרת ולסיים את הסכסוך.

אל לנו לשכוח, שנוצר כאן מצב משונה מאד. נותן העבודה, "שוהם", קרי ההסתדרות, הוא מצד שני גם האיגוד המקצועי של הימאים, ולכן כשהימאים צריכים לתבוע השבחת תנאי העבודה שלהם על ידי האיגוד המקצועי השייך להסתדרות, הרי חברת "שוהם" — קרי ההסתדרות, צריכה לענות על השאלה הנו. כשהצד האחד המגן כביכול על האינטרסים של הימאים הוא גם נותן העבודה שלהם — יכול להתעורר חשש וחשד מצד הימאים, שכאן יהיה סילוף תביעותיהם.

משום כך, אם הממשלה הרגישה שהיא איננה אובייקטיבית למדי כדי לפתור בעצמה את הבעיה, צריכה היתה ביוזמתה להביא את הדבר לכנסת ולבקש ממנה פתרון על ידי ועדה פארלאמנטארית. והיא לא עשתה זאת.

אם ברצוננו להפסיק את הסכסוך הזה, שאיננו לכבוד לא לצי המסחרי, לא לימאים ולא למדינה כולה, צריכה הכנסת לקבל החלטה, למנות ועדה פארלאמנטארית ולהטיל עליה: (א) להורות לשובתים שיתורו אל אניֵרֵתיהם מיד; (ב) לחקור את הבעיה כולה כדי למצוא לה פתרון חיובי וצודק לכל הצדדים יחד.

יעקב חזן (מ"ם):

כנסת נכבדה, אני בא בטענה חמורה נגד הממשלה. שביתת הימאים הולכת והופכת לשערוריה ציבורית ומדינית שלא היתה דוגמתה, ואשמה בכך הממשלה. שביתה זו פרצה כשהיא חסרה כל מגמה וכל גוֹן פוליטי, היא היתה מראשיתה מלחמת עובדים על זכותם לקיים את ארגונם כארגון של פועלים חפשיים. היתה זו מלחמה מוצדקת של עובדים על תנאי עבודתם. שום מפלגה פוליטית לא עמדה על עריסתה של שביתה זו. הימאים לא העלו כל תביעות מדיניות. הממשלה היא שהפכה את השביתה הזאת לשביתה המזועזעת את כל אשיות קיומנו המדיני, היא שהפכה את השביתה הזאת לשביתה מדינית.

עוד בטרם נכנסנו לפיקוד היסתיכוני כבר למדתם את מלאכת ציד המכשפות. אנשים שהשתתפו במלחמת העצמאות, אנשים שהתייצבו בשורות הראשונות של ההגנה, המלחמה, ההעפלה, אנשים שהעבירו על שכמם עולים לארץ-ישראל, אנשים אשר שחו ביים כשעל גופם חומר נפץ, כדי לפוצץ את המטרות שהופעלו לציד המפעלים, אנשים כמו נמרוד אשל וכמו רב החובל אייק — רב החובל של "יציאת אירופה" — מושמצים עכשיו כבוגדים, כאנשים אשר פועלים בשליחות מעצמה זרה, כאנשים הרואים צים בעד בצע כסף להרוס ולהשמיד את הצי הישראלי.

כל זה, מאלף עד תו, הוא שקר וכזב. שום מפלגה פוליטית לא עסקה בארגונה של השביתה הזאת. הימאים התחרצו, מכיוון שלפי דעתם — ולפי דעתי בצדק — הגיעו מים עד נפש. והנה, במקום לחפש מוצא — והמוצא היה קל, מכיוון שהתביעות של הימאים לא היו תביעות פוליטיות, לא היו תביעות מוגזמות, לא היו תביעות ארגוניות שאינן מתקבלות על הדעת — במקום לעשות זאת, מה עשתה הממשלה? הממשלה החמירה והחריפה בכוונה תחילה את הסכסוך הזה. הממשלה העיוזה להשתמש נגד פועלים שובתים במשטרה. לעיני אניות ורות, לעיני העולם כולו, נסבחו בכוח ימאים יהודים מספינות יהודיות, אשר

שאינו בו לכנסת וגם לא לי ולא לסיעתנו מקום להתגדר בו ולקבוע עמדה ביחס אליה. אך אנו רואים, שהבעיה כולה נוגעת לכל המדינה, שוהי בעייתו החיונית של קיום הצי המסחרי, שהמדינה בדרך והמדינה עכשיו השקיעה בו כספים רבים — הצי המסחרי שעליו גאווה, וביצדק, ולכן אינני מבין, מדוע התרעמו כאן על באיכות סיעתנו, מר רוקח, על שדיבר על הימאים שבצד זה כעל חלוצי הימאות, בשעה שבטוח אני, שגם ראש הממשלה וגם יתר חברי הכנסת ראו בהם חלוצי הימאות לפני שנה־שנתיים, ואולי גם בזמן האחרון, ואם יש סכסוך ביניהם ובין הסתדרותם, אין זה צריך לפגוע בחלוציותם בעבר ובהווה. לא היתה איפוא רשות לא לכנסת ולא לממשלה לעמוד בענין זה מן הצד.

אני טוען בכלל, שבמצב זה השורר אצלנו במדינה היה רצוי למצוא דרך למוע סכסוכים ושביתות כאלה. נדמה לי, שמדינתנו כבר נמצאת בשיא הפיקוח בכל הדיברים, בכל הענפים. סיעתנו אינה שבעת רצון מדרגת הפיקוח שבה נמצאת המדינה. ככול ישנו פיקוח, רק בדבר אחד שורת אצלנו הפקרות — אין התערבות מצד הממשלה בתנאי העבודה, שכר עבודה ופריזן עבודה. הממשלה צריכה למצוא דרך, אם לא על ידי בורות חובה, הרי עליידי תיווך חובה, כדי למוע שביתות וסכסוכים. וכשהענין נוגע לשאלה חמורה וחיונית כל כך בשבילנו — קיומו של הצי המסחרי שלנו — לא מצאה הממשלה לנתון לתוך, אלא במקום לתוך ולהיות אחר כך הפוסקת המכריעה, מצאה לנכון לשמש מכשיר בידי צד אחד של הסכסוך.

מדוע נתנה הממשלה להפקיר במצב הזה את הצי המסחרי הקטן אך החשוב שיש לנו? מדוע נתנה להפקיר את הימאים עצמם, שנכנסו לעבודה תוך מסירות וממישיכים בה כל הזמן — ורק מתוך סכסוך פנימי, או יותר נכון, מתוך שמירה על פרסטיזיה של אחד מחברי מדיניות האיגוד המקצועי, נתנו לסכסוך הזה להסתבך יותר ויותר ועד היום לא מצאו לו פתרון?

ברצוני לשאול את שר התחבורה שאלה נוספת. כ"גיל וכנהוג בכל המדינות, הממשלה קובעת תקנון כללי כשביל הימאים ועליהם לנהוג לפיו. עד כמה שידוע לי, לא קבעה הממשלה תקנון כזה, ותנאי העבודה של ימאינו נקבעים על ידי חוזים ביניהם ובין נותני העבודה שלהם. מעל במת הכנסת ברצוני לקבוע, שהיתה פניוּת והחלטה בלתי נכונה מצד הימאים לעזוב את העבודה ואת אניותיהם ולהכריז על שביתה. בדרך כלל אינני גורס שביתות כאמצעי להשגת מילוי דרישות מסוג זה.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:
ומה בדבר שביתת הפרוטנים?

חיים אריאב (הציונים הכלליים):

שביתת הפרוטנים לא היתה שביתה נגד מישור, אלא נגד עצמם, נגד האינטרסים שלהם. הם ראו שלא יוכלו לשלוח את תיבות תפוחי הזהב שלהם בתנאים שהממשלה קבעה להם, משום כך אמרו: אם הממשלה לא תשנה את דרכה, אין לנו כל הצדקה לשלוח את התיבות לחוץ לארץ ולהוסיף להפסיד, כי זה לא רק ענינם של הפרוטים — זהו ענינם של המדינה כולה, והא ראה, השנה נסעה המשלחת לשווק את הפרי ובכל זאת לא קבעה הממשלה עד היום את עמדה בנוגע לפרמיה או לצורה אחרת של עזרה לפרוטנים.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :
למה אתה מתקיף את שר-התחבורה ?

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):

נתקבל הרושם כאילו הממשלה אומרת : יש כתובת אחרת לענין זה, ההסתדרות — פנו אליה. אבל הדבר אינו כך. זהו ענינה של המדינה, וממשלתה הלגאלית צריכה וחייבת לטפל בדבר. אילו טיפלה בו הממשלה בזריזות ובמרץ מיה, ייתכן מאד שהיינו עומדים כיום הרבה יותר רחוק.

אמנם יש לי הבנה רבה למלחמתם של האיגודים המקצועיים על עצמאותם וסמכויותיהם כלפי ההסתדרות — הייתי מעוניין מאד בעצמאותה של ההסתדרות המוריס; אהדתי את התלבטותה של ההסתדרות הרופאים, שחלקה הגדול לא רצה להיבלע בתוך ההסתדרות. לו היה תוכן מלחמתם של הימאים דומה לתוכן מלחמתם של המורים והרופאים, הרי היא היתה קרובה ללבנו. אולם לא כזה הוא תכונה של מלחמת הימאים. הימאים לא העמידו במר כזו מאבקם את הענינים המקצועיים, תנאי עבודה ושכר. עב ראשית הסכסוך לא שמענו על כך דבר. מלחמה זו היא מלחמה פוליטית. הימאים שואפים למצב, בו יוכלו להכתיב תנאים כרצונם. הם רוצים בשלטון על הצי, שפר רוש : שלטון על המזון והאספקה, שלטון על הציוד הבטחוני, שלטון על העליה ועל הקשר עם העולם.

כל שלוש התביעות שהעמידו הימאים מחזקות את החשש הזה, שהשבייתה וההשבתה מכוננת להשגת מטרות פוליטיות. ראשית, התביעה ללשכת-עבודה עצמית. לש-כת-העבודה הכללית היא נכס יקר של כלל ציבור הפועלים, אשר השגנוהו לאחר עמל ויגיעה רבה, ויש לשבור כל די שתרון כדי לחבל בה. תביעה זו של הימאים היא בסיון ראשון לפרצה ונתנגד לה במלוא כולנו. גישה זו היא אולי נוחה לימאים, שואפי המונופוליות, אולם היא מנוגדת לאינטרסים של ציבור הפועלים כולו. אך תביעה זו בלבד עדיין לא היתה מביאה אותי לחשדות מרחיקי לכת. הימאים רוצים שלא נפקק באמנותם היהודית, ואמנם לא הייתי מעלה על הדעת שפגה תסירושלות חוקת הכשרות של אנשי הצי הישראלי, אלמלא הייתי רואה שאחת התביעות שלהם מכוננת להשתמש בשעת הצורך ממרות השלטון הישראלי. כי איך נוכל אחרת לראות את התביעה לזכות שבייתה מחוץ לתחומי המדינה? אמנם נענו הימאים לפנייתה של מחלקת-העליה של הסוכנות היהודית להמשיך בהסעת העולים ממריפולי, אך משום מה לא זכו לזה יתר העולים המצפים במחנות-מעבר, ואלה אשר הגיעו מהונגריה וחיכו להפלגה בנמל איטלקי ללא רשיון להתעכב בו? הבנתי איפוא את עמדתה של חברת האניות הלאומית, שחששה למסור לימאים את האניות, שמא ישביחן אותן בנמלי-חוף. ואמנם לא הצלחתי הימאים להשביח אניות עוליים, אולם נמצאת בנמל זו האניה „דרומית“, כשעל סיפונה צריפונים להם מצפים יושבי המעברות באהליהם — והחורף ממשמש ובא !

לא פחות רעה ומסוכנת היא התביעה של קבלת ימי-אים זרים רק על-ידי אגודות ימאים זרות. כלומר, לא חופש בחירת העובדים לנו, לישראלים, אלא מסירת זכות זו לזרים להעלות עובדים על אניותינו. ידוע גם ידוע מי הם הזרים הללו, ביי מי השלטון באגודות-הימאים באותן הארצות בהן אפשר לנו לגייס עובדים זרים לאננו. תינו.

רק בעמלם החלוצי הפכו לצי, שאנו מתגאים בו. אני מוכיח רק לקבוע בצער ובהתמרמרות, שרק במדינות המתחילות לנסות לפאשיזם, נוהגים כך בפועלים שובתיים.

הממשלה חשבה לאפשרי לתת את ידה ולסייע לגייס לצי שלנו, לצי העברי, שובר-שבייתה בלתי יהודיים על-ידי מפירי-שבייתה יהודיים, הקרואים „מתנדבים“. היא הכניסה לצי, לצי היהודי שנבנה בעמל רב כל-כך, לא רק עבודה של זרים במקום הימאים היהודיים, אלא עבודה של שוברי-שבייתה זרים.

הממשלה השתמשה (והסכימה שבחסותה ייעשה הדבר על ידי אחרים) בדבויים, בכסף הדרוש לנו לסיפוק צרכינו החיוניים ביותר — לרכיבו ולגיוס של שוברי-שבייתה זרים לצי הישראלי, וזה באותו הזמן שאותה ממשלה מפסרת מזרכים בודדים, איטלקים או אחרים, מספינות-הדיג הי-הודיות מתוך טענה, בוודאי מוצדקת, שאין לה דבויים בשביל המדריכים הללו, אשר בעבודתם תלוי לא פעם כל עתונו של הספינות הללו ושל ענף הדיג הצעיר שלנו.

הממשלה העיזה להפוך את צה"ל ממכשיר של הגנה לאומית למכשיר של דיכוי לגבי שובתיים. השירות בצה"ל הנו, בשביל כולנו, חובה וזכות כאחת. אני חי בקיבוץ המונה רק 290 חברים. מתוך 290 חברים אלה, 70 חברים נמצאים עכשיו בצה"ל. זוהי חובתנו וזוהי זכותנו הגדולה. אבל הממשלה הפכה אותנו צה"ל לבית-סוהר בש-ביל מלחים שובתיים. גייסו אותם לא לשם השירות; גייסו אותם כדי לשבור את שבייתם, וזה לשביעת רצונם של הימאים, סיפוק תביעותיהם הצודקות וקיום סמכויותיה של ההסתדרות העובדים הכללית.

את השבייתה הזאת אפשר היה לחסל מזמן, את הש-ביתה הזאת אפשר היה לסיים לפני שבוע ימים. לפני שבוע ימים הצינו הימאים להסתדרות — ושוב מבלי להת-ייעץ עם שום מפלגה פוליטית, מבלי לשאול את מישוה — הצעות לסיום השבייתה הזאת. אלה היו הצעות מרחיקות-לכת, ובתוכן אפילו השכמה לקבל על עצמם את התביעה, שאותו מוסד שקם לשבירת שבייתם, הוועדה לארגון האי-גוד הימאי, יהיה המוסד שיארגן אותם. ושוב לא נתקבלה הצעתם, והשבייתה נמשכה; היא הולכת ונכנסת מיום ליום לשלבים חמורים יותר ויותר. היא הורסת ציבור נפלא של פועלים חלוצים; היא מעמידה בסכנה את אניותינו המוע-טות, אשר נמסרו לידיים בלתי-אמונות; היא הורסת את הצי שלנו. טיפולה של הממשלה בשבייתה זו הוא המטיל עליה את האחריות להתפתחות המסוכנת הזאת.

הכנסת חייבת לצוות על הממשלה לחדול מהתערבותה המהרסת בתוך הסכסוך הזה. הכנסת צריכה לפנות לכל הצי-דים ולתבוע מהם שיעזרו לידי הסכם וגמר השבייתה, הסכם שיהיה מבוסס על קיום זכויותיהם הצודקות של העובדים וארגונם.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):

כנסת נכבדה. סכסוך הימאים הנו לכאורה ומבחינה מסוימת מריבת בית, מחלוקת על תפקידים וסמכויות בתוך תחלי ההסתדרות. לכן אני רוצה, כמי שאיננו חבר הסתדרות, להתעכב על שגיאותיו של הוועד הפועל של ההסתדרות בטיפול בענין זה מראשיתו. אולם מענייניו להתעכב על יחס הממשלה לסכסוך זה, שהעיקר על המדינה כולה והעמידו בסכנת שיתוק את השירותים החיוניים ביותר של המדינה. הממשלה צריכה היתה לראות ענין זה כבר בתחלתו כענין דחוף שלה, ולא להסתייג ממנו ימים מספר.

— התפטרות הימאים בצי המסחרי (רפאל, לבון, חזן, בנשוב, בריהודה, ריפתין, גוברין) —

כאן ולא לפחד שירידו את הראש — עדיין יש מינימום מחייב של מושגים משותפים.

מה זאת אומרת „אגודה הסתדרותית“? אני יודע שחברה-הכנסת חזן הוא מראשי איגוד שמו „הקיבוץ הארצי של השומר הצעיר“. נתאר לעצמנו שקיבוץ אחד או קבוצת קיבוצים בתוך קיבוץ זה של „השומר הצעיר“ יפר בגלוי את החלטות הוועד הארצי או המרכז של הקיבוץ הארצי, ולא רק יפר, אלא יפנה לכוחות חוץ בארץ, לכוחות חוץ בעולם, יארגן דמונסטראציות ברחובות נגד הקיבוץ הארצי. מה יגיד חברי-הכנסת חזן על הכרי „השומר-הצעיר“ אלה?

ישראל בריהודה (מפ"ם):
אתה, על כל פנים, תעזור להם.

פנחס לבון (מפא"י):

ייתכן שכן וייתכן שלא, אבל על זה לא נדון עכשיו. מה יגיד חברי-הכנסת חזן על נאמני הקיבוץ הארצי שלו? מה הוא יעשה אתם?

יעקב ריפתין (מפ"ם):
קודם כל ידבר אתם.

פנחס לבון (מפא"י):

קודם כל הוא ירוק אותם, קודם כל יוציא אותם מן המחנה. הוא יגידר איתם כבוגרים בקיבוץ הארצי, כמהרסים את ביתו, כאנשים אשר הוציאו את עצמם ממסגרתו ומסמכותו.

עקיבא גוברין (מפא"י):

את חבריו של תופיק טובי הוא כבר זרק.

פנחס לבון (מפא"י):

אל תעזור לי בבקשה, האם אני זקוק לעזרתך?

אבל ביחס להסתדרות יש לו לחברה-הכנסת חזן מושג מיוחד של נאמנות. מותר להשמיע ולבנות את ההסתדרות בארץ כולה ובעולם כולו; מותר לצפצף על כל מוסדותיה; מותר לעשות כל דבר אסור נגדה. ובמידה שאתה מבזה יותר, שממיע יותר, מפר יותר את המשמעת שלה — אתה זוכה בכתר של נאמנות-יותר של ההסתדרות. נאמני ההסתדרות בהא הידיעה!

יעקב ריפתין (מפ"ם):

מי זה ההסתדרות — הפועלים או אתה?

פנחס לבון (מפא"י):

הייתי מציע לא להסוות את הענין בדברים סנטי-מנטאליים על קיבוץ לחוצי, מעפילים, וכי וכי. המדור בר הוא בציבור של 600 או 650 עובדים — ביניהם נדמה לי פחות מעשרה שהשתתפו בהעפלה. זוהי זכות גדולה, אבל עשרה אינם מכסים על שש מאות. הטלית של עשרה אין בה כדי לכסות את הטוב או הרע בשש מאות וחמישים. אבל נניח שהיו עשרה אנשים שהשתתפו בעבר דת ההעפלה. אם אני עשיתי פעם דבר חיובי וטוב אינני מסוגל לחטוא היום? והדבר הטוב שעשיתי אתמול נותן אינדולגנציה בעד כל דבר רע, משחית ומזיק שאני אעשה היום? הלא אתם באים מאסכולה מסוימת. בימים אלה קראתי על אדון אחד בארץ מסוימת שהיה כמשך שנים מנהיג של מפלגה ואומרים שעכשיו הוא סרת — ואינני יודע מה גרלו. סימן שאין זה כליכך בצעו ומקובל שאם מישוהו עשה פעם דבר נכון וטוב,

ברור איפוא שלפנינו נסיון השתלטות של שליחי כוח פוליטי מסויים, אשר במדינתנו ובציבור הפועלים שלנו כוח זה הוא מיעוט. תבורך לכן ההסתדרות ותבורך הממשלה במלחמתה התקיפה נגד השתלטות זו, שהיא בניגוד לאינטרסים של המדינה ובניגוד לרצונו של ציבור הפועלים נאמן המדינה. (קריאות מספספס לים סוחירות).

פנחס לבון (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. שביתת הימאים או התפטרותם, או נקרא לזה בכל שם בלתי-ברור שעלול להיוולד בימים הקרובים, הצליחה ליצור בארצנו דבר גדול וחיובי: את „הכרית הקדושה“ של לוחמי טובת הפועלים, לוחמי טובת-החלוציות, ההעפלה, חופש-השבי תה והמלחמה לזכות התארגנותם של הפועלים — מאדון אריאב, דרך חזן, ובוודאי גם תופיק טובי ומר שוסטק. עצם הציורף של הכוחות הללו בדאגה משותפת אחת, מחייב למחשבה רצינית על הענין, מקורותיו ומשמעותו המדינית. והענין חמור מכדי שנוכל להרשות לעצמנו להגזיב בו, כפי שאנו נוהגים בהרבה ענינים אחרים, שיטה של הסוואה. שיטה זו יכולה להיות נוחה במקרה של מוגולוגים; כאשר אתה מדבר אל עצמך או כותב לחברך יכול אתה להסוות את פניך בכל מסכה, אבל פה אין מוגולוגים, פה יש דיאלוגים, וכל דיבור עומד לבחון ולבקר. הענין חמור מדי ורציני מדי מכדי שנוכל לשחק בו את המשחק הטפל של „אני פלח ואינני יודע“ בנוסחה של אריאב או בנוסחה התמימה, הנאיבית של immaculate conception שנקט בה חברה-הכנסת חזן בתיאור השביתה הזאת אשר גולדה לאל כל מגע עם מישוהו, בלי המפלגות מאחוריה, ובלי תמיכת המפלגות השביתה גולדה כביכול באופן פתאומי, קפצה ממש מראשם של הימאים עצמם, והיא כל כך פשוטה: שביתה על תנאי עבודה, שביתה מקצועית גרידא. אני מכיר את חברה-הכנסת חזן שנים רבות, אינני יודע מגיין אצלו היכולת של העמדת פנים נאיבית כזאת — שביתה ללא כגממה פוליטית, רק על תנאי עבודה.

יעקב חזן (מפ"ם):

אתה אינך יכול להבין שפועלים יכולים לשבות כך.

פנחס לבון (מפא"י):

יהיה לכם עוד מקום להתרגו, אני רק התחלתי.

מרדכי בנטוב (מפ"ם):

עוד תספיק לקבל את שלך.

פנחס לבון (מפא"י):

בלי ספק יש בה בשביתה זו ענין קצת הסתדרותי. אין לי טענות נגד חברה-הכנסת אריאב האומר: הצד הזה אינו מענין אותי. זכותו היא. אבל יש פה צד הסתדרותי מענין מאד המעיד על אופיים ומהותם של הומנים שלנו. אם תקשיבו למשל לדברי חברה-הכנסת חזן תשמעו דברים נרגשים על נאמנות הסתדרותית, ואני בטוח שאם ידבר חברה-הכנסת תופיק טובי עוד יעלה על חברה-הכנסת חזן בנאמנותו, בדאגה לכוחה של ההסתדרות, בזהות גמורה עם ההסתדרות; הוא הרי לוחם בשם „אגודה הסתדרותית“ נגד „מפירי שביתה“ של אגודה הסתדרותית. נכון, אין אנו חיים במאה ה"ש, אנו חיים ב-1951, והרבה מושגים שהיו משותפים נהרסו לחלוטין. אבל כל עוד אפשר לדבר

לגונן ייסגר לשמונה ימים ואפילו לחודש ימים. אבל אם רואים בצי המסחרי את הזרוע היחידה שיש למדינת ישראל לקשר עם העולם, האם מתן הזכות לכל קבוצת בחורים להעמיד את אניות ישראל המועטות בנמלי-חוץ היא תביעה מקצועית? רבותי, או שאינכם מבינים או שאתם חושבים שאנחנו כה טפשים שנקבל כל דברי-מתק, זוהי תביעה פוליטית הבאה למסור את צרי-ישראל לשלי-טה גמורה, בלתי מסוייגת ובלתי מרוסנת, של קבוצות צכיטיות קטנות. ההסתדרות לא קיבלה את התביעה הזאת; היא לא תקבל אותה. אילו קיבלה אותה — היתה מוחקת בכך את כל הגדולה שבכל ההיסטוריה שלה, היתה מת-כחשת לכל מהותה ולכל תכונה, היתה מעמידה את עצמה בשורה אחת עם גורמי הפירוק של המדינה ותנועת הפועלים.

התביעה השניה היתה שאנחנו נתחייב לקבל את העובדים הזרים רק מן האיגודים המקצועיים. ופה צריך להבין משהו: בעולם אינן מקובלות לשכות-עבודה כמו אצלנו. הגישה לעבודה בעולם היא חפשית. נותן-העבודה מקבל כל מי שהוא רוצה. אחרי כן, האגודה המקצועית — או שהיא שליטה או שאינה שליטה במקום-עבודה מסויים, והמשלוח לעבודה וקבלת העובדים אינם כלל בסמכות האיגוד המקצועי ואינם קשורים בו. ומדוע מתעניינים מרודו אשל, גיבור השבתות אניות צי ישראל, והמלצרים והחורגים איך יתקבלו העובדים הזרים? האם זוהי תביעה מקצועית? זוהי רבותי תביעה פוליטית: לחשל, על-ידי הרכב מסויים של העובדים הזרים, את כוח השליטה על הצי — המכשיר היחידי של קשר עצמאי שלנו עם העולם.

ואם שניים אלה לא הספיקו, באה החוליה השלי-שית המסכמת את התמונה כולה: לשכת-העבודה — כלו-מר קבלת עובדים נוספים — בידי הימאים. האם דרושה תבונה פוליטית רבה כדי להבין מה עומד מאחורי התבי-עות האלה? ואני קובע פה עובדה: מכיוון שההסתדרות לא קיבלה את התביעות האלה שהועמדו בפניה באופן אולטימטיבי — ולא תביעות אחרות — השביתו את האניות.

יעקב חזן (מפ"ם):

האם זה נכון?

פנחס לבון (מפא"י):

זה נכון.

מרדכי בנטוב (מפ"ם):

הוא יודע שאין זה נכון.

פנחס לבון (מפא"י):

על זאת פרצה ההתפטרות, אשר הולידה מה שהר-לידה. כל הסכרים נהרסו. מותר היה לפנות אל גופים זרים כדי להעמיד ספינות ישראל בנמלי-חוץ. מותר היה להשבית אניות ישראל בנמלי חוץ. מותר היה אפילו לפנות אל גופים ממשלתיים אינטרנציונאליים ופ-שוט בדרכי דלטוריה לבקש את התערבותם נגד ספינות ישראל השטות בימים. כל זה היה מותר. בשם מה? בשם אהבת ההסתדרות? בשם תנאי חיים? בשם חופש מלחמה מקצועית? אכן. רבותי. זהו פרק בתוך דראמה, ויש ידיים אמנות בכתובת פרקי הדראמה הזאת, גם אם הם ייכתבו בדם ובקרבות, בחזירה ובסאבוטאז'ה. זוהי רפטיציה של ליכוד כוח נגד המדינה!

יעקב חזן (מפ"ם):

ציד-מכשפות. ידוע.

הרי הוא חפשי לעשות כל מעשי הפקרות בכל ימי חייו. לא כל אדם, גם אם הוא פועל, וכל קבוצת אנשים, גם אם הם פועלים, עומדים יום-יום למשפט על מעשיהם, על מעשיהם היום ולא על מה שעשו אתמול או שלשום.

שמחה בבה (הציונים הכלליים):
מי הם השופטים?

דוד בר-רב-האי (מפא"י):
הציונים הכלליים.

פנחס לבון (מפא"י):

אין טעם ביצירת תמונה מזויפת של אלה שהשביתו את הצי; אין אמת ביצירת התמונה המזויפת של אלה שהתנדבו להניע את האניות. עכשיו מתגלים כעל מציאה אם אחד מהמתנדבים נתפש בקונטרסאבאנה של ואלוטה וזה. בין הקודמים לא היו מקרים כאלה? כולם היו צדיקים? בין אלה ישנם רק הרפתקנים, ובין הקוד-מים לא היו? בכל ציבור ישנם כאלה. ומה העבודה הקלה והנלוזה הזאת של הפיכת שש מאות אלה למלאכים טהר-רים שבטהורים וארבע-מאות או חמש-מאות האחרים לשדים ורוחות, לפי השיטה המקובלת היום בעולם — לבן ושחור? על מה פרץ הסכסוך? אני רוצה לקבוע, זוהי עובדה, ותוכלו לדון אלף פעמים והעובדה לא תשתנה כמלאו הנימה, שבמשך כל השבועות של הסכסוך לא הובאה אף תביעה מקצועית אחת. לא היה שום סכסוך עם מישהו — לא עם חברות האניות ולא עם ההסתדרות — על תביעה כלשהי הנוגעת לתנאי העבודה. זה עורבא-פרח, ואתם יודעים ואת בדיוק כמוני, במשך כל השבועות האלה לא הופיעה כל שאלה ביחס לתנאי-העבודה, מפני שלא היה כאן יסוד של סכסוך מקצועי. על מה פרצה ההתפטרות התמונית? — היא פרצה על שלוש תביעות שאותן לא קיבלה ההסתדרות, ואני חושב שאילו קיבלה אותן ההסתדרות, היתה מועלת בשליחותה הממלכתית והפועלית גם יחד. אף אחת מן התביעות לא היתה מקצו-עית, אלא פוליטית טהורה.

ראש-המשלה ד. בן-גוריון:

טמאה ולא טהורה.

פנחס לבון (מפא"י):

אני מקבל את התיקון.

שלוש התביעות היו מכוונות לדבר אחד: ליצירת עמדת-כוח. התביעות לא היו מכוונות למטרות מקצועיות ולמלחמה על תנאי-עבודה, כי אם למטרות אחרות לגמרי. רבותי, איש מאתנו איננו בוחן לבבות. אנחנו יכולים לדון על מגמות רק על-פי התביעות. על-פי המעשים ועל-פי הכוחות המתאיבים מאחרי אלה. מה היו התביעות? חברה-כנסת רפאל כבר עמד עליהן בכללותן. תביעה אחת היתה: זכות השבתות האניות בחוץ-לארץ.

ישראל ברי-הודה (מפ"ם):
באיכות פועלים!

פנחס לבון (מפא"י):

רבותי. זכות השבתות אניות בחוץ-לארץ על-ידי הצוות של כל אניה ואניה! אפשר לראות את הצי המסחרי שלנו כבית-חרושת לגזוז או לגלידה. אם זוהי גישתנו וזהו הקריטריון שלנו לצי המסחרי — הרי הכל שפיר ופשוט, מפני ששום דבר בארץ אינו מזדעזע אם איוה בית-חרושת